Gegužės 3-iosios St. 30

In 2015, an 11 m² trench was excavated in the SW part of Gegužės 3-iosios St. 30 in Eišiškės and a 0.6–1.6 m thick, 17th–20th-century cultural layer was discovered (Figs. 1, 2). A dark grey layer with 17th–19th-century finds was unearthed at this location. Natural soil was reached under it at a depth of 50–70 cm. Two pits were found, one without any finds, the other with fragments of 16th–17th-century unglazed, sooty household pottery (Fig. 3). The wall of a partly thrown vessel decorated with irregular short lines and impressions stands out among these finds.

KAUNAS

Dainius Balčiūnas

Nemuno gatvė 3

Kauno senamiesčio 30 kvartale, sklype Nemuno g. 3, UAB „Avadi“ numatė statyti administracinį pastatą su požemine automobilių aikštele, kuri užims 893 m² plotą. Šis senamiesčio kvartalas yra trikampio formos, iš Š jį riboja Nemuno gatvė, iš P – Karaliaus Mindaugo prospektas ir Puodžių gatvė, iš V – Šilutės gatvė. Prie sklypo P ribos yra įrengti laiptai į požeminę perėją po prospektu. Per sklypą nutiesti elektros ir telefono kabeliai. Pastatų nėra, žemės paviršius lygus, yra pieva, auga pavieniai medžiai ir krūmai.

Tyrinėtas sklypas yra 30 kvartalo R gale, už kurio eina Kauno senamiesčio teritorijos R riba. Nuo šios vietos pirminis žemės paviršius staigiai žemėja, leidžiasi į Nemuno vagą ir šalia buvusią senvagę. Sklype nevyko jokie archeologiniai tyrimai, todėl pradžioje nutarta atlikti žvalgomuosius tyrimus, kurių metu iškasti 6 šurfai ir ištirtas 20,2 m² plotas.

Istorinių duomenų apie sklypą yra labai nedaug. Dabartinėmis Puodžių ir Nemuno gatvėmis ėjo keliai į Vilnių. Priešais sklypą, dabartinių Karaliaus Mindaugo, I. Kanto ir Nemuno gatvių sankirtoje buvo Vilniaus vartai. Po XVII a. vidurio karo, švedų invazijos ir gaisrų Kauno senamiesčio R kvartalai buvo virtę dykvietėmis. Miesto dalis pradėjo atsigauti tik XVIII a. pabaigoje žydams supirkus sklypus ir pradėjus statyti namus. Kauno 1847 m. ir vėlesniuose XIX a. planuose šioje vietoje pažymėtas tuščias sklypas. Kvartalo urbanistinės raidos tyrimus atliko architektė D. Laurinaitienė (tyrinėjimų ataskaita – UAB „Architektų biuras G. Natkevičius ir partneriai“). Archeologiniai žvalgymai ir tyrimai 2015 m. tirto objekto aplinkoje vykdomi nuo 2006 m.

2015 m. birželį sklype buvo atlikti inžineriniai geologiniai ir geotechniniai tyrimai. Jų metu buvo išgręžti penki 7–12 m gylio gręžiniai, vyko statinio zondavimo bandymai iki 5–8 m gylio. Pagal šiuos tyrimų duomenis nustatyti 0,6–3,9 m storio piltos žemės (smėlio, žvyro priesmėlio) sluoksniai.

Tyrinėtose vietose užfiksuoti nuo 60 cm iki 2 m storio kultūriniai sluoksniai. Prie Nemuno gatvės kastuose šurfuose 1–3 susiklostė nuo 85 cm iki 1 m storio kultūriniai sluoksniai. Į P pirminis žemės paviršius leidžiasi į Nemuno salpinę terasą ir šurfuose 4–5 kultūrinių sluoksnių storis siekia 2 m. PR sklypo kampe iškastame šurfe 6 kultūriniai sluoksniai buvo suardyti statant požeminę perėją. Archeologiniu požiūriu vertingas tik apatinis nuo 18–55 cm storio pilko juodžemio ir šurfe 5 rastas griuvenų sluoksnis. Šiuose sluoksniuose rasta labai nedaug radinių, kurie datuotini XVI–XVIII a.

Tai 17,5 cm pločio ir 1,9–2,1 cm storio plokštinių, apvaliais galais ir kraiginių, žaliai glazūruotų čerpių šukių, indų pakraštėlių sienelių ir dugnų fragmentai, keptuvės rankena. Indai žiesti, degti oksidacinėje aplinkoje, iš vidaus glazūruoti žalia, dugnas – ruda glazūra. Radiniai datuotini XVII–XVIII a. Visi viršutiniai sluoksniai susidarė ar buvo supilti XIX–XX a. Juose pastebėtos tik XX a. šiukšlės.

Nemuno St. 3

During the field evaluation on the plot at Nemuno St. 3, six test pits and a 20.2 m^2 area were excavated. Cultural layers from 60 cm to 2 m thick were recorded. Thinner, up to 85 cm thick cultural layers were found on Nemuno Street. To the S, the ground's original surface descends to the Nemunas floodplain terrace and the cultural layers found there in test pits 4–5 were 2 m thick. Only the bottom layer of grey topsoil and the layer of rubble found in test pit 5 were archaeologically valuable. These layers were 18–55 cm thick and contained very sparse 16th–18th-century finds.

Dainius Balčiūnas

Vilniaus gatvė 13A

Žvalgomas kiemas yra Kauno senamiesčio 39 kvartalo P dalyje. Ankstyviausi rašytiniai šaltiniai apie kvartalą yra iš XVI a. vidurio. Dabartine M. Daukšos gatve ėjo XV a. išplanuoto miesto riba. Kvartalo plotas išdalintas sklypais, orientuotais galais į M. Daukšos, Vilniaus ir Mapu gatves. 1796 m. de Vitte plane kvartalo P dalis užstatyta mediniais namais. 1848 m. matininko Paškovskio plane posesijoje 180, kurioje yra pastatas Vilniaus g. 13, vaizduojami mediniai namai prie Vilniaus gatvės, o likusi sklypo dalis tuščia, neužstatyta. 1864 m. plane situacija nepasikeitusi. Dabar stovintys mūriniai pastatai statyti XIX a. II pusėje. Senamiesčio kvartale 39 tiesiant inžinerines komunikacijas archeologiniai tyrimai vykdomi nuo 1975 m.

2015 m. žvalgymai atlikti tiesiant lietaus nuotekų trasą nuo pastato Vilniaus g. 13A į Vilniaus gatvėje esančią trasą. Žvalgymai atlikti 63 m^2 plote. Kultūriniai sluoksniai išliko tik vidurinėje kiemo dalyje ir iš dalies Vilniaus gatvėje. Kitur jie visiškai sunaikinti anksčiau klojant fekalinę kanalizaciją ir 2013 m. rekonstruojant šiluminę trasą.

Trasos griovyje įžemis nepasiektas. Buvo kasama iki projektinio gylio – 1,1–1,4 m. Apačioje užfiksuotas 20 cm storio molio ir tamsaus juodžemio su degėsiais sluoksnis. Virš jo buvo 40–65 cm storio maišytos žemės su stambiomis griuvenomis sluoksnis. Jį dengia 15–20 cm storio juodžemio ir degėsių sluoksnis. Trasos posūkyje, šulinio statymo vietoje, 60 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus buvo atkastas pastato pamatas, mūrytas iš stambių akmenų su kalkių skiediniu. Jo viršuje – suiręs plytų mūras. Pamatas lygiagretus pastato Vilniaus g. 13 Š sienai, nutolęs nuo jos į Š 5,3 m. Pamato plotis – 75–80 cm, plytos 28,2–29x13,2–14x6,5–7 cm dydžio. Kalkių skiedinys rupus, su smėlio ir žvyro priemaišomis. P pamato pusėje išlikęs 1 aukšto plytų grindų fragmentas (1 pav.). Pamatas buvo apardytas anksčiau paklotos fekalinės kanalizacijos ir dujotiekio trasos. Atkastas pamatų kampas nuo Vilniaus gatvės nutolęs 19 m, tai galu į gatvę stovėjusio mūrinio pastato liekanos, pagal plytų dydį datuojamos XVIII a. II puse. Sprendžiant pagal miesto planus, pastatas galėjo stovėti iki 1796 m., nes vėlesniuose planuose rodomi lygiagrečiai Vilniaus gatvei stovintys pastatai. Pamatus dengia supiltinis